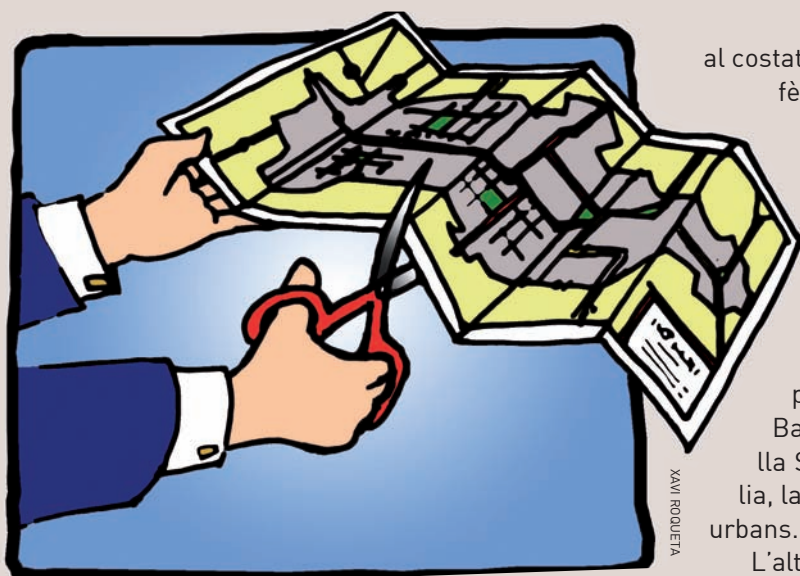

La crisi i la vitalitat dels nostres barris i pobles

XAVI ROQUETA

Fa poc es varen presentar els resultats preliminars de l'estudi sobre els «Barris desafavorits davant la crisi: segregació urbana, capacitat cívica i innovació social», elaborat per l'IGOP-UAB. La recerca tenia dos objectius: d'una banda, analitzar l'impacte de la crisi sobre les dinàmiques de segregació i de degradació urbana a Catalunya en el període 2001-2012 i, per l'altra, observar el tipus de respostes que es donen des del territori, per tal de preveure els escenaris de futur i identificar els factors que han permès pal·liar-ne l'impacte i impulsar estratègies i polítiques públiques que mobilitzin recursos i afavoreixin la capacitat d'acció cívica i d'innovació.

Els resultats generals de l'estudi posen de manifest l'increment de la segregació territorial a Catalunya en funció de la renda: els rics en barris elegants i els pobres en barris populars, és a dir, s'incrementa la polarització en funció de la capacitat econòmica, en detriment de la mescla poblacional. Tot i que es tracta d'un fet estructural, ja existia abans de la crisi. S'observa un distanciament creixent, especialment de les classes altes, fet preocupant pel risc que la cohesió social es trenqui.

La recerca es completa amb estudis de casos específics, entre els quals n'hi ha dos de gironins. Un es refereix al barri de Santa Eugènia i l'estudi ressalta com, malgrat haver passat de ser un poblet agrícola

al costat de les hortes a convertir-se en un barri perifèric de Girona amb una alta densitat de població, ha mantingut la seva identitat i les reivindicacions històriques s'han enfortit davant la crisi. Posa de relleu com el centre cívic de Can Ninetes ha actuat d'aglutinador d'accions i com, juntament amb l'apoderament de les entitats i el treball de l'Ajuntament i dels seus tècnics, ha permès teixir una xarxa de col·laboració i propiciar experiències d'innovació social, com el Banc del Temps, el Pont del Dimoni, l'Escudella Solidària, Cuinem Juntes i Mengem en Família, la Xarxa cooperativa Santa Eugènia o els horts urbans. Tot això els ha permès resistir millor la crisi.

L'altre cas estudiat és el municipi de Salt, un poblet agrícola que amb la instal·lació de les primeres fàbriques tèxtils va començar a rebre diferents onades migratòries que n'han caracteritzat la composició social, la identitat i el paisatge. Els canvis sociodemogràfics han estat molt grans, fins al punt que des del 2010 l'increment de població estrangera ha passat del 6 % al 41 %, i Salt alberga 84 nacionalitats. Malgrat els esforços de l'Ajuntament, l'impacte de l'arribada massiva de població, amb noves demandes i necessitats, era difícil d'acollir adequadament, però a més la crisi ha colpejat amb duresa el municipi, especialment la població immigrant, cosa que ha fet perillar la cohesió i la pau social. Per això, es varen unir els esforços de les administracions i de les entitats del territori, s'elaboraren plans i es finançaren accions per fer-hi front. Així mateix, l'estudi posa de relleu com ha sorgit l'ajuda solidària i com han nascut un munt de projectes innovadors, com el de préstecs entre dones, l'Assemblea d'Aturats, l'hort urbà o accions de la PAH-Girona.

És molt important l'energia ciutadana per superar les situacions de crisi. Tanmateix, els autors de l'estudi assenyalen dos aspectes rellevants: les experiències solidàries i innovadores no es produeixen on hi ha més necessitats socials sinó on hi ha més capacitat per portar-les a terme, i adverteixen que les experiències cíviques, per si mateixes, no són suficients per reduir les desigualtats i la segregació creixent. Cal actuar en el si de les polítiques locals, amb els ajuntaments com a democràcia més propera.